

Transplants

1) שו"ת רדב"ז חלק ג סימן תרכו

(אלף נב) שאלת ממני אודיעך דעתי על מה שראית כתוב אם אמר השלטון לישראל הנח לי לקצץ אבר אחד שאינך מת ממנו או אמית ישראל חבירך. יש אומרים שחייב להניח לקצץ האבר הואיל ואינו מת והראיה מדאמרין בע"ז חש בעיניו מותר לכוחלה בשבת ומפרש טעמא משום דשורייני דעינא בלבא תליא משמע הא אבר אחר לא והשתא יבוא הנדון מק"ו ומה שבת החמורה שאין אבר אחד דוחה אותה היא נדחית מפני פקוח נפש אבר אחד שנדחה מפני השבת אינו דין שתדחה מפני פקוח נפש ורצית לדעת אם יש לסמוך על טעם זה:

תשובה זו מדת חסידות אבל לדין יש תשובה מה לסכנת אבר דשבת שכן אונס דאתי משמיא ולפיכך אין סכנת אבר דוחה שבת אבל שיביא הוא האונס עליו מפני חבירו לא שמענו. ותו דילמא ע"י חתיכת אבר אעפ"י שאין הנשמה תלויה בו שמא יצא ממנו דם הרבה וימות ומאי חזית דדם חבירו סומק טפי דילמא דמא דידיה סומק טפי. ואני ראייתא אחד שמת ע"י שסרטו את אזנו שריטות דקות להוציא מהם דם ויצא כ"כ עד שמת והרי אין לך באדם אבר קל כאוזן וכ"ש אם יחתכו אותו. ותו דמה לשבת שכן הוא ואיבריו חייבין לשמור את השבת ואי לאו דאמר קרא וחי בהם ולא שימות בהם הוה אמינא אפילו על חולי שיש בו סכנה אין מחללין את השבת תאמר בחבירו שאינו מחוייב למסור עצמו על הצלתו אע"ג דחייב להצילו בממונו אבל לא בסכנת איבריו...

2) שו"ת יחוה דעת חלק ג סימן פד

שאלה: חולה כליות באופן רציני עד שנשקפת סכנה לחייו, האם רשאי חבר או קרוב משפחה לתרום לו כליה אחת מכליותיו כדי להציל חיי חבירו, או מכיון שאפשר שיש בזה קצת סכנה לתורם, אין לו להכניס עצמו בספק סכנה אפילו על מנת להציל את חבירו מודאי סכנה?

תשובה: עצם הדין אם רשאי אדם או חייב להכנס בספק סכנה כדי להציל את חבירו מודאי סכנה, שנוי במחלוקת הפוסקים. כי מרן הבית יוסף בחושן משפט (סימן תכ"ו) הביא מה שכתבו בהגהות מיימוניות בשם הירושלמי, שחייב אדם להכניס את עצמו בספק סכנה כדי להציל את חבירו מודאי סכנה. והסביר מרן הטעם, מפני שחבירו בודאי סכנה והוא בספק. וכן כתב מרן בכסף משנה (סוף פרק א' מהלכות רוצח). ובשו"ת חות יאיר (סימן קמ"ו) הביא דברי הירושלמי להלכה, ושכן משמע במסכת בבא מציעא (ס"ב ע"א). וכן כתב הגאון רבי חיים דוד אבולעפיא בשו"ת נשמת חיים (בחלק הדרושים דף י"א ע"א). אולם הסמ"ע בחו"מ שם, העיר, שמרן המחבר והרמ"א השמיטו דין זה מהשלחן ערוך, וטעמם, לפי שגדולי הפוסקים, הרי"ף והרמב"ם והרא"ש השמיטו דברי הירושלמי מפסקיהם, לכן השמיטוהו גם הם מהשלחן ערוך ע"כ. ורבינו יונה גירונדי בספר איסור והיתר (כלל נ"ט דין ל"ח) כתב במפורש שאין לאדם להכניס עצמו בספק סכנה כדי להציל את חבירו מודאי סכנה. וכן פסק בשו"ת הרדב"ז חלק ג' (סימן תרכ"ה), שהמתחסד להכניס עצמו בספק סכנה כדי להציל את חבירו מודאי סכנה הרי זה חסיד שוטה, שהספק שלו עדיף מהודאי של חבירו, שנאמר וחי אחיך עמך, חייך קודמין לשל חבירך ע"כ...

על יסוד הדברים הנ"ל, דן הגאון רבי יצחק יעקב וייס, ראב"ד העדה החרדית בירושלים, בספרו שו"ת מנחת יצחק חלק ו' (סימן ק"ג) לאסור לתרום כליה לחולה כליות שנשקפת לו סכנה, שהואיל וקיימת אפשרות של סכנה במעשה הניתוח של התורם הבריא, וכן יכול להיות שבעתיד יבוא התורם לידי סכנה כשחסרה לו אחת מכליותיו, ונמצא שהתורם מכניס עצמו לספק סכנה, וכן לא יעשה לדעת הרדב"ז וסיעתו ע"כ. וכן העלה הגאון רבי אליעזר יהודה ולדינברג אב"ד ירושלים, בספרו שו"ת ציץ אליעזר חלק ט' (סימן מ"ה), על יסוד דברי הפוסקים הנ"ל, ועל סמך דברי הרופאים שאמרו לו שמעשה הוצאת כליה אחת מכליותיו של התורם כרוך בסכנת נפשות, לכן העלה שאין לעשות כן, אלא אם כן יחליט סגל של רופאים מומחים אחרי עיון מדוקדק שהדבר אינו כרוך בספק סכנת נפשות לתורם. וכולי האי ואולי ע"כ. אולם באמת שנמסר לנו מפי רופאים מומחים ויראי שמים שדרגת הסיכון בהוצאת הכליה לאדם התורם, היא מועטת מאד, וכתשעים ותשעה אחוזים מהתורמים חוזרים לבריאותם התקינה. ולפי זה הרי כל מה שהסכימו הפוסקים הנ"ל שאסור להכניס עצמו בספק סכנה, זהו רק בספק השקול, מה שאין כן בנידון שלנו שבודאי שמצוה היא לתרום כדי להציל את חבירו ממות בטוח. תדע, שבשו"ת הרדב"ז בלשונות הרמב"ם חלק ב' (סימן רי"ח) כתב, שמה שפסק הרמב"ם (בפרק א' מהלכות רוצח) שכל היכול להציל אדם מישראל מסכנה ולא הצילו עובר על מה שנאמר בתורה לא תעמוד על דם רעך, זהו גם כשיש קצת ספק סכנה למציל, כגון

שרואה את חבריו טובע בנהר, או ליסטים באים עליו, או חיה רעה באה עליו, שבכל אלו יש קצת ספק סכנה למי שבא להציל, ואף על פי כן חייב להציל, ודוקא בשביל ממון חבריו אין להכניס עצמו בספק סכנה כלל, אבל להציל נפש חבריו חייב להציל. וכן הוא בירושלמי ע"כ. והרי הרדב"ז עצמו בתשובה חלק ג' (סימן תרכ"ה) הנ"ל כתב שהמתחסד להכניס עצמו בספק סכנה כדי להציל חבריו מודאי סכנה הרי זה חסיד שוטה, שספק שלו עדיף מודאי של חבריו. אלא ודאי שהוא מחלק בין ספק שקול, לבין קצת ספק סכנה כלשונו הנ"ל. וכן ביאר בעצמו בתשובתו בחלק ב' (סימן רי"ח), שאם הספק של הסכנה נוטה אל הודאי סכנה, כלומר שעל פי הרוב ישנה סכנה, או אפילו בספק שקול של סכנה, אינו חייב למסור נפשו, ורק אם הספק של הסכנה נוטה אל ההצלה, אם לא הציל הרי זה עובר על לא תעמוד על דם רעך עד כאן. וכן כתב בספר אגודת איזוב (בהשמטות שבסוף הספר). וכן פסק הערוך השלחן חו"מ (סימן תכ"ו).

ולכן נראה שהעיקר להלכה שמותר וגם מצוה לתרום כליה אחת מכליותיו להצלת חייו של אדם מישראל השרוי בסכנה במחלת הכליות. וראויה מצוה זו להגן על התורם אלף המגן. ומכל מקום בודאי שיש לעשות זאת רק על ידי רופאים מומחים, ושומר מצוה לא ידע דבר רע. והשי"ת ישלח דברו וירפא לכל חולי עמו ישראל, כאמור שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו.

3) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מז עמוד א

אמר רחמנא (דברים כ"א) לא תלין נבלתו על העץ - דומיא דתלוי, דאית ביה בזיון.

4) תלמוד בבלי מסכת חולין דף יא עמוד ב

וירב כהנא אמר: אתיא מהורג את הנפש, דאמר רחמנא: קטליה, וליחוש דלמא טרפה הוה! אלא לאו משום דאמרין זיל בתר רובא; וכי תימא דבדקינן ליה, הא קא מינוול; וכי תימא משום איבוד נשמה דהאי נינווליה, וניחוש שמא במקום סיף נקב הוה.

5) שולחן ערוך יורה דעה סימן שמט סעיף א

מת, (א) בין עובד כוכבים בין ישראל, תכריכיו אסורים בהנאה. ודוקא שהזמינם לצרכו ונתנם עליו, אבל בהזמנה לבד, אפילו עשאו לצרכו לאחר שמת, לא נאסרו, דהזמנה לאו מלתא. וכן אם נתנם עליו ולא הזמינם לכך בתחלה, עדיין לא נאסרו.

6) פתחי תשובה יורה דעה סימן שמט ס"א

בין עובד כוכבים - עבה"ט של הרב מהרי"ט ז"ל ועי' בתשו' אבן שהם סי' ל' שהעלה דמת ישראל אסור בהנאה מה"ת אבל מת עובד כוכבים אסור מדרבנן ומה"ט כתב שם באחד שחלה חולי שאב"ס ואמרו הרופאים שיקח עצם ממת לצורך איזה רפואה או מתכריכי המת דמותר ליקח עצם עובד כוכבים לזה כיון שאינו אלא מדרבנן ע"ש.

7) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מז עמוד ב

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מנין למלין את מתו שעובר עליו בלא תעשה - תלמוד לומר כי קבור תקברנו - מכאן למלין את מתו שעובר בלא תעשה. איכא דאמר, אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: רמז לקבורה מן התורה מניין - תלמוד לומר כי קבור תקברנו מכאן רמז לקבורה מן התורה.

8) שו"ת שרידי אש חלק ב סימן צג

בעצם השאלה אם מותר להרכיב עור של עין מת על עור של אדם עיור בכדי לרפאותו . . . זכורני כי הגאון מהרא"י אונטערמן, רב ראשי בתל אביב, העלה להתיר, וכפי הרשום בזכרוני נגע בכל המקומות שהזכיר כת"ר במכתבו,

Transplants

מטעם פקוח נפש, מטעם עור המת - להרבה ראשונים אינו אסור בהנאה מהתורה, וטעם שלישי - כי בשר המת אסור רק כל זמן שהוא מת, אבל כשהוא מתחבר עם גוף חי והחיות מתפשטת עליו פקע האיסור לפי שכבר אינו בשר מת.

ועל כולם יש פירכא. . .

מ"מ יש מקום להתיר, על פי שכתבו בהגהות מיימוני' הל' מאכלות אסורות פי"ד, שמותר להאכיל שרץ לחולה נכפה מטעם פקוח נפש, שיוכל ליפול באור או במים, ויש לומר שגם בסומא כן. אולם זה רק בסומא בשתי עיניו, אבל לא בסומא באחת מעיניו. ומלבד איסור הנאה יש גם איסור נוול למת.

ברם, כיון שרבנים חשובים כבר התירו את הדבר, ויש מהראשונים שסוברים, עור המת מותר בהנאה, כמו שכתב כת"ר, ובפקוח נפש דעת רבינו ירוחם שאין הולכים אחרי רוב פוסקים, עי' בספר יד שאול עמ' שפ"ב מש"כ שם - לכן המתיר לא הפסיד.

9) שו"ת ציץ אליעזר חלק יד סימן פד

... ולכן אין היתר של הוצאת עין ממת לצורך חולה כי אם משל מת - עכו"ם, וכדמצינו בפתחי תשובה ביו"ד סי' שמ"ט סק"א שמביא בשם שו"ת אבן שוהם סי' ל' שפסק באחד שחלה חולי שאין בו סכנה ואמרו הרופאים שיקח עצם ממת לצורך איזה רפואה, שמותר ליקח לזה עצם ממת עכו"ם שאינו אסור בהנאה אלא מדרבנן, אבל אסור ליקח ממת ישראל שאסור בהנאה מן התורה עיי"ש, ואין זה בגדר של הנאה שלא כדרך הנאתן ולבוא עי"כ להתיר גם ממת ישראל, כפי שראיתי לאחרים שרוצים לטעון כן, אלא זה ממש כדרך הנאתן, וכפי שביארתי בספרי שם.

ואפילו כשיש הסכמה מהמת לפני מותו, או מהמשפחה, ואפילו כשהוא חולה שיש בו סכנה, ואפילו כשהביצוע יעשה בצורה שאין כל חשש של קריבת המיתה, בכל זאת אוסרים הדבר כמה מגדולי הפוסקים במת ישראל, ונימוקם עמם, כי במתים חפשי כתיב ואינם מצוים על פפקוח נפש וכדומה, וממילא אי אפשר להם לוותר על איסור ניוול ואי קבורתם, באשר שנבראו בצלם אלקים וצו אלקי עליהם לשוב אל האדמה בשלימותם כפי שבאו לעולם בלי כל החסרה זדונית, יעוין בספרי צ"א שם, והדברים ארוכים.

10) Boy Who Lost Hands to Infection Gets Double-Hand Transplant

By THE ASSOCIATED PRESS JULY 28, 2015, 8:29 P.M. E.D.T.

PHILADELPHIA An 8-year-old boy who lost his hands and feet to a serious infection has become the youngest patient to receive a double-hand transplant, surgeons said Tuesday.